

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14251739>

KLINIK TIBBIYOTDA PROGNOZ

Uraqov Shokir Ulashovich

Samarqand Davlat tibbiyot universiteti, O‘zbekiston

shokiruraqov74@mail.ru

***Annotatsiya:** Maqolada prognozlashning klinik tibbiyotdagi ahamiyati ochib berilgan. Prognozlashning asosiy turlari va usullari hamda ishonchli prognozni olish shartlari ko‘rib chiqiladi. Klinik tibbiyotda prognozlashdan foydalanishga ba’zi misollar keltirilgan.*

***Kalit so‘zlar:** prognoz; tibbiy prognoz; bashorat qilish.*

Tibbiy yoki klinik prognoz patologik jarayonlarning qonuniyatlari va kasallikning borishi haqidagi bilimga asoslangan kasallikning ehtimoliy rivojlanishi va natijalarini bashorat qilish sifatida talqin etiladi; prognoz shuningdek, tashxis sifatida aniqlanadi. Klinik amaliyotda prognozning ahamiyati zamonaviy tibbiyotning asosiy maqsadlari - kasalliklarning oldini olish va bemorlarni davolash bilan belgilanadi. Shuning uchun tibbiy prognozning ikki turi mavjud: kasallikning yuzaga kelish ehtimoli prognozi va kasallikning rivojlanish prognozi, ya’ni bemorning asoratlari, o‘limi yoki tiklanish ehtimolini baholash.

Birinchi prognoz atrof-muhitning turli salbiy omillari, mehnat, ishlab chiqarish va ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar, turmush sharoiti, yomon odatlar, irsiyatning inson salomatligi uchun xavfliligini baholash, tabiiy ofatlar va favqulodda vaziyatlar oqibatlarini tahlil qilishga asoslanadi. Profilaktik chora-tadbirlarni rejalashtirish ushbu prognozga bog‘liq. Ikkinchi prognoz bemorlarda patologik alomatlar va kasallik sindromlarini aniqlashga, turli kasalliklar va patologik jarayonlarda organlar va tizimlarning ishlash modellarini tahlil qilishga asoslangan. Davolash choralarini rejalashtirish ushbu prognozga bog‘liq.

Prognozlash - bu klinik tibbiyotning ancha murakkab sohasi. Prognozni tuzish mantig'i diagnostik bilimlar mantig'idan sezilarli darajada farq qiladi. Kasallikni aniqlash uchun shifokor bemorni tekshiradi, simptomlarni qayd qiladi va ularning kombinatsiyasi, sabablari va paydo bo'lish ketma-ketligi va boshqa xususiyatlardan kelib chiqib, patologik jarayonning tabiati haqida xulosa chiqaradi. Matematik tilda tashxis qo'yish muammosi yagona to'g'ri echimga ega.

Prognoz bilan vaziyat butunlay boshqacha. Bu muammoni hal qilishning ko'plab usullari mavjud va shifokor barcha mumkin bo'lgan stsenariylarni oldindan ko'rishi, bemorning ahvoli qanday o'zgarishi mumkinligini aniqlashi kerak: agar davolanish umuman amalga oshirilmasa, an'anaviy terapiya usullari qo'llanilsa, dori shunga o'xshash bilan almashtirilsa. . Bundan tashqari, har bir alohida holatda bemorning umumiy holatini, uning yosh xususiyatlarini, birga keladigan kasalliklarni, irsiy omillarni, yomon odatlarni, turmush sharoitini, ishini hisobga olish kerak. Klinik amaliyotda yuzaga keladigan har bir aniq bemor bilan bog'liq barcha masalalarni sanab o'tish qiyin va har bir aniq vaziyatda kasallikning borishini belgilovchi barcha omillar va naqshlarni hisobga olish yanada qiyinroq. Turli xil qarorlardan shifokor har bir alohida holat uchun eng mos variantni tanlashi, undan barcha mumkin bo'lgan og'ishlarni va ularni oldini olish usullarini o'ylab ko'rishi kerak. Shifokorning har bir harakatidan oldin uning choralari natijalari haqida bashorat yoki taxmin mavjud. Zamonaviy tibbiyotda prognozning ishonchliligi, birinchi navbatda, kasallikning aniq tashxisiga bog'liq. Ba'zida, ayniqsa qiyin holatlarda, tashxisni to'g'ri aniqlash mumkin emas, keyin hech qanday prognoz haqida gap bo'lishi mumkin emas.

Ishonchli prognozni olish uchun eng muhimi, bemorning ahvoli kelajakda qanday o'zgarishi yoki o'zgarishi mumkinligini taxmin qilish imkonini beradigan muayyan kasallikning kechishi va natijalari to'g'risidagi ilmiy bilimdir. Ilm-fanda hozirda ma'lum bo'lgan barcha kasalliklar, ularning shakllari va bosqichlari, sabablari, rivojlanish mexanizmlari, mumkin bo'lgan natijalar, davolash va tiklanish belgilari haqida ma'lumotlar mavjud. Muayyan kasallikning etiologiyasi va patogenezini bilish, shuningdek, tegishli terapiya usullarini qo'llash bizga yanada ishonchli va ishonchli prognoz qilish imkonini beradi.

Tibbiyotda prognozlash usullari doimiy ravishda ishlab chiqilmoqda va takomillashtirilmoqda. Prognozlashning empirik usuli Gippokrat davriga borib taqaladi. U ikkita hodisa o'rtasida o'xshashlikni o'rnatishga asoslangan. Zamonaviy usullar matematik ma'lumotlarni tahlil qilishga asoslangan va kompyuter yordamida amalga oshiriladi. Ko'pincha, tibbiyotda prognozlash muammolarini hal qilish uchun juda yuqori aniqlik bilan ajralib turadigan diskriminant tahlili qo'llaniladi. Diskriminant tahlil - bir vaqtning o'zida bir nechta belgilarga ko'ra ob'ektlar guruhlar orasidagi farqlarni o'rganish imkonini beruvchi statistik usul.

Fisher mezonini hisobga olgan holda klinik va laboratoriya ma'lumotlarining diskriminant tahlilidan foydalangan holda, yoshlarda o'tkir o'pka yallig'lanishining og'irligini baholash va bashorat qilish uchun matematik modelga kiritilgan o'nta eng informatsion ko'rsatkich aniqlandi.

Psixiatriyada vahima buzilishini bashorat qilish taklif qilingan. Prognozlash usuli xavf omillarining diskriminant tahliliga asoslanadi, ular uchun xavf omillari to'plami va ularning gradatsiyasi aniqlanadi, xavf omillarining bashoratli qiymati aniqlanadi va chiziqli diskriminant tenglamalari olinadi.

Jigarning yopiq shikastlanishi natijalarining prognozini matematik modellashtirish uchun Fisherning ko'p chiziqli diskriminant tahlili qo'llanildi, uning davomida eng informatsion xususiyatlarni tanlash uchun o'zgaruvchilarni kiritish uchun bosqichma-bosqich protsedura bajarildi. Mustaqil o'zgaruvchilar qiymatlariga qarab yopiq jigar shikastlanishi bilan omon qolish ehtimoli ikkilik logistik regressiya yordamida aniqlandi.

Korrelyatsiya va regressiya tahlili prognozlashda kam ahamiyatli emas. Bu o'zgaruvchilar o'rtasidagi munosabatlarni o'rganish, bu munosabatlarning yaqinligi va shaklini aniqlashning statistik usuli. Ushbu usul bolalar o'limini, surunkali buyrak etishmovchiligining rivojlanish vaqtini va rivojlanish tezligini, yuqori nafas yo'llarining endoekologiyasining prenozoologik kasalliklarini shakllantirish ehtimolini bashorat qilish uchun taklif etiladi.

ADABIYOTLAR

1. Safarov T. S. et al. Methods and Models of a Multifunctional System Support for Decision Making for Differential Diagnosis of Diseases //International Journal. – 2020. – Т. 9. – №. 3.
2. Zaynidinov H. N., Yusupov I., Urakov S. U. Application of Haar Wavelets in Problems of Digital Processing of Two-Dimensional Signals //Automatics & Software Enginery. 2019. N2 (28). – 2019. – С. 18.
3. Сафаров Т. С. и др. Модульный принцип разработки многофункциональной экспертной системы для дифференциальной диагностики болезней //Вопросы науки и образования. – 2019. – №. 28 (77). – С. 103-109.
4. Ураков Ш. У. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДОВ ГЕОМЕТРИЧЕСКОЙ АКУСТИКИ УЛЬТРАЗВУКОВЫХ ВОЛН МАЛОЙ ДЛИНЫ //Educational Research in Universal Sciences. – 2024. – Т. 3. – №. 3. – С. 66-69.
5. Содиков Н. О., Ураков Ш. У. АКУСТИЧЕСКОЕ ТЕЧЕНИЕ И КАВИТАЦИЯ УЛЬТРАЗВУКОВЫХ ВОЛН В ЖИДКОСТЯХ //GOLDEN BRAIN. – 2023. – Т. 1. – №. 32. – С. 134-139.
6. Ураков Ш. У. СОЗДАНИЕ БАЗЫ МЕДИЦИНСКОЙ ИНФОРМАЦИИ В СИСТЕМЕ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ //GOLDEN BRAIN. – 2023. – Т. 1. – №. 27. – С. 86-90.
7. Ураков Ш. У. МОДУЛЬНЫЙ ПРИНЦИП РАЗРАБОТКИ ЭКСПЕРТНОЙ СИСТЕМЫ ДИАГНОСТИКИ ЗАБОЛЕВАНИЙ //ACTIVE RESEARCHER. – 2024. – Т. 1. – №. 1. – С. 4-10.
8. Ураков Ш. У. и др. ПРОВЕДЕНИЕ ЦИФРОВОЙ РАБОТЫ СИГНАЛОВ БИОМЕДИЦИНЫ ПРИ ПОМОЩИ ВЕЙВЛЕТОВ ХААРА И ДОБЕШИ //Биология ва тиббиёт муаммолари. – 2020. – №. 6. – С. 118-122.